HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

Lausunto

19.5.2021
Dno 254/72/2021

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Asia: VNS 2/2021 vp Valtioneuvoston selonteko valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032

Huoltovarmuuskeskus (HVK) on tutustunut Valtioneuvoston selontekoon valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2021-2032. HVK ottaa tehtävänsä mukaisesti lausunnossaan kantaa huoltovarmuuteen ja varautumiseen liittyviin näkökohtiin.

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) 1 §:n mukaan huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömien taloudellisten toimintojen ja niihin liittyvien teknisten järjestelmien turvaamista poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa vakavissa häiriötilanteissa. Ottaen huomioon valtioneuvoston päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista (1048/2018) HVK katsoo, että liikennejärjestelmä on huoltovarmuuden kannalta välttämätön tekninen järjestelmä. Lisäksi HVK toteaa, että liikennejärjestelmän kehittämisessä tulee ottaa huomioon myös puolustustilalaki (1083/1991) erityisesti yhteiskunnalle, mutta myös puolustusjärjestelmän toimivuudelle. Esimerkiksi tilanteessa, jossa puolustusvoimat ottaa käyttöönsä ajoneuvoja, ao. kaluston toiminta (ml. käyttövoima) ja toisaalta yhteiskunnan toimivuus tulee turvata, kun sillä ei ole käytössään noita ajoneuvoja. Sujuvan liikkumisen ja kuljetukset mahdollistava liikennejärjestelmä on väestön toimeentulon, elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja maanpuolustuksenkin yksi perusta.

HVK:n arvion mukaan selonteossa on käsitelty kattavasti liikennejärjestelmän nykytilaa, kehittämistä ja toimintaympäristöä eri kuljetusmuotojen, henkilö- ja tavaraliikenteen, väylärahoituksen sekä liikenteen hallinnan ja ohjauksen näkökulmista. Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman keskeiset tavoitteet, liikennejärjestelmän saavutettavuus, kestävyys ja tehokkuus tukevat myös huoltovarmuutta. Selonteon mukainen, yli hallituskausien ulottuva pitkäjänteisyyden lisääminen liikennejärjestelmän kehittämisessä on kannatettavaa. HVK pitää myös hyvänä selonteon tavoitetta jatkuvan ajantasaisen liikenteen tilannekuvatiedon parantamisesta.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman yksi tarkastelunäkökulma on ollut valmius ja varautuminen. Huoltovarmuuden keskeisiksi teemoiksi selonteossa on nostettu elinkeinoelämälle, yhteiskunnalle ja väestölle kriittiset liikenne- ja kuljetuspalvelut, valtion liikenneverkon kunnossapito ja kehittäminen ml. liikenteen solmukohdat, liikenteen hallinta ja ohjaus, viestintäverkot, tiedon hyödyntäminen, talvimerenkulku sekä sujuva ja turvallinen rajaliikenne. Mukana on mm. toimijoiden yhteinen varautuminen liikennejärjestelmän häiriöihin, järjestelmän häiriöttömyyden kasvava riippuvuus esim. viestintä-, tietoliikenne- ja energia-alan järjestelmistä sekä ilmastonmuutoksen vaikutusten arviointi. Lisäksi on todettu valtion rooli mm. liikenne- ja viestintäinfran, liikenteen ohjauksen ja hallinnan sekä liikennevälineiden ja -palveluiden digitaalisen turvallisuuden kehittämisessä. Selontekoon on myös kirjattu mahdollisuus seurata ja erittäin tärkeän kansallisen edun vaatiessa rajoittaa liikennejärjestelmän kriittisen infran ja palvelujen tarjonnan vaikutusvallan siirtymistä ulkomaille. Lisäksi on todettu liikennejärjestelmän merkitys maanpuolustukselle. Tähän liittyen HVK nostaa esiin valmiustilanteissa tietyille liikenneverkon osille asetettavat normaalista poikkeavat HNS Host Nation Support- ja MILMOB Military Mobility -vaatimukset ja puolustusvoimien valmiusvaatimukset.

HVK toteaa, että selonteossa on käsitelty kattavasti huoltovarmuuden ja liikennejärjestelmän linkityksiä sekä eri toimijoiden ja muiden järjestelmien merkitystä huoltovarmuudelle.

Selonteossa ehdotetaan perusväylänpidon rahoituksen nostoa ja sitomista kustannustason nousuun vuodesta 2025 alkaen. Myös väylien kehittämiseen esitetään lisärahaa. Vuosina 2021-2024 väylärahoituksen lähtökohdaksi esitetään tehtyjä kehyspäätöksiä ja niiden määrärahatasoja. Rahoituksen kohdentamisen painopiste olisi pääväylillä, vähäliikenteisellä verkolla keskityttäisiin kriittisimpiin kohteisiin ja korjauksiin. Väyläverkon palvelutaso on tarkoitus sovittaa etenkin elinkeinoelämän, työssäkäynnin ja liikennepalvelujen tarpeisiin. Liikenteen solmukohtiin (terminaalit, ratapihat, satamat ja lentokentät) ja ohjaukseen on tarkoitus panostaa.

HVK pitää väylärahoituksen tason nostoa hyvänä, ja nostaa esiin rahoitustason riittävyyden varmistamisen myös vuosina 2021-2024. HVK korostaa erityisesti vilkkaasti liikennöityjen väylien kunnon ja välityskyvyn merkitystä myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. On tärkeää, että huoltovarmuusnäkökulma otetaan huomioon väyläverkon kunnossapito- ja kehittämiskohteiden priorisoinnissa.

HVK haluaa korostaa maantie- ja rautatiesiltojen kunnon merkitystä huoltovarmuudelle. Jos kriittiset sillat ovat poikki, liikenne häiriintyy pahoin eikä kiertotietä etenkään raskaalle liikenteelle helposti löydy. Siltojen rahoitukseen tulee panostaa ja kriittisille silloille vaihtoehtoiset yhteydet varmistaa.

Henkilöliikenteen osalta HVK pitää tärkeänä etenkin toimivan työssäkäyntiliikenteen varmistamista.

HVK:n näkemyksen mukaan merenkulun toimintaedellytykset ja kansainvälisen liikenteen sujuvuus on nostettu selonteossa hyvin esiin keskeisinä saavutettavuustavoitetta tukevina strategisina linjauksina. Toimiva merenkulku, ml. talvimerenkulku, on edellytys ulkomaankaupan kuljetusketjun jatkuvuudelle myös vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Tärkeää on myös vaihtoehtoisten yhteyksien saatavuus ja käytettävyys, erityisesti Itämeren meriliikenteen häiriötilanteessa. Huoltovarmuusnäkökulmasta vaihtoehtoisena yhteytenä on nähty esim. Tornio-Haaparanta -ratayhteys ja sen käytettävyyden parantaminen.

Satamien ja niiden takamaayhteyksien tärkeyttä osana kansainvälisiä kuljetusketjuja, sekä merkitystä varautumisen, valmiuden ja poikkeusolojen näkökulmasta on kuvattu selonteossa. HVK toteaa satamakokonaisuuden olevan kriittisenä merenkulun ja sisämaalogistiikan solmupisteenä huoltovarmuuden kannalta keskeinen.

Myös lentoasemien merkitys kansainväliselle saavutettavuudelle ja huoltovarmuudelle on tunnistettu selonteossa. Huoltovarmuuden näkökulmasta keskeisiä ovat kentät, joihin on säännöllinen tiheän frekvenssin liikenne.

Selonteossa on todettu valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kytkökset keväällä valmistuneeseen fossiilittoman liikenteen tiekarttaan. HVK korostaa polttoaineiden jakeluverkoston toimivuuden ja sähkönsaannin varmistamisen merkitystä logistiikan toimivuudelle. On tärkeää, että vaihtoehtoisten polttoaineiden ja käyttövoimien saatavuus turvataan myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Koronakriisin toteutuneita ja mahdollisia vaikutuksia liikkumiseen, kuljetuksiin ja toimitusketjuihin, sekä koronaelvytys on nostettu esiin selonteossa. HVK pitää tärkeänä koronatilanteesta saatujen kokemusten huomioon ottamista liikennejärjestelmän kehitystyössä.

Selonteon mukaan liikennejärjestelmäsuunnittelu on vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön perustuva prosessi. HVK osallistuu mielellään ao. vuoropuheluun, ml. selonteossa ehdotettu laaja liikennejärjestelmäfoorumi.

Huoltovarmuuskeskus

Janne Känkänen
Toimitusjohtaja

Outi Nietola
Varautumispäällikkö

HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

21.5.2021

Dokumentti on digitaalisesti allekirjoitettu. Allekirjoittajien ja dokumenttien tiedot:

Dokumentti

Tiedosto	Tarkistesumma
Lausunto_HVK_EdK LiV_VN selonteko valtakunnallinen ljs 2021-32_20210521.pdf	e305914971ca723522b2930dc386f222f08c13ac37a19aeaf975a6c55a3ac3b063e740953f0c2bf426bd892c73b09069b3088d385bfc3b245493a01d8072e4f6

Allekirjoittajat

Allekirjoitus — 21.5.2021 Päivämäärä

Outi Nietola
Allekirjoitustapa: Yritys

Allekirjoitus — 21.5.2021 Päivämäärä

Janne Känkänen
Tunnistautumistapa: sähköposti, SMS-tunnistautuminen
Allekirjoitustapa: Käsin allekirjoitus

Dokumenttien aitouden varmentaminen

Prosessin luonti hetkellä kaikista allekirjoitukseen liitetyistä dokumenteista on laskettu tarkistesumma SHA-512 algoritmilla. Varmennuslinkki ohjaa sivulle jossa voitte selvittää onko hallussanne oleva dokumentti sama joka prosessiin on alun perin liitetty ja se jonka olette allekirjoittaneet.

https://secure.nesa.fi/verify.cgi?link=SfW7T9Gl215hRtT8XtiKiA0HGsDDNqfIF53K61a7D5Fu0mqxnn